

УДК 378.14.015.62

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-22-25

КОБИЛЬСЬКА Олена Борисівна –

доктор технічних наук, професор, професор кафедри інформатики і вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4210-1534>

e-mail: kobilska1983@gmail.com

МАКСИМОВА Лариса Петрівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформатики і вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7197-3254>

e-mail: lpmax@ukr.net

ЧОРНА Ольга Анатоліївна –

кандидат технічних наук, старший викладач кафедри комп'ютерної інженерії та електроніки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7113-1572>

e-mail: diolgan@gmail.com

ЮДІНА Анна Леонідівна –

старший викладач кафедри комп'ютерної інженерії та електроніки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3536-7331>

e-mail: iyusa@ukr.net

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОНІТОРИНГУ УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вміння управляти часом (здійснювати тайм-менеджмент), проводити моніторинг його використання, упроваджувати часову дисципліну є надзвичайно важливими для майбутнього вчителя інформатики. Зазначено, що навички управління власним часом належать до переліку soft skills, компетентностей, необхідних для успішної соціальної адаптації і професійного розвитку. Майбутні вчителі інформатики мають вміти планувати і організовувати власний час. Мета дослідження полягає в узагальненні досвіду формування навичок моніторингу управління часом у майбутніх вчителів інформатики. Комплексний погляд на чинник часу як основу організації життєдіяльності ставить завдання формування у студентів навичок постійного аналізу та моніторингу витрат часу за пріоритетами. У статті подано результати емпіричного дослідження з метою формування вмінь моніторингу управління власним часом у здобувачів освіти, майбутніх вчителів інформатики. Дослідження проводилося на базі Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Проведене дослідження показало, що до основних причини нерационального використання часу здобувачі освіти відносять труднощі з увагою та проблеми з плануванням. Самооцінювання навичок управління часом виявило, що студенти високо оцінюють вміння переключати увагу на інші справи, тобто здатність працювати в умовах мультизадачності. Важливим результатом дослідження вважаємо формування у майбутніх вчителів інформатики вмінь моніторингу і діагностики навичок управління часом. Опитування відкриває перспективи для організації різноманітних занять, тренінгів, вебінарів тощо стосовно управління часом, адже воно унаочнює проблемні зони. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці тренінгів тайм-менеджменту для вчителів, а також діагностичного інструментарію для оцінювання результатів формування навичок управління часом.

Ключові слова: тайм-менеджмент, моніторинг управління часом, оцінювання навичок управління часом, майбутні вчителі інформатики, soft skills.

KOBILSKAYA Olena Borysivna –

doctor in technical sciences, professor, professor of the department of informatics and higher mathematics

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4210-1534>

e-mail: kobilska1983@gmail.com

MAKSYMOVA Larysa Petrovna –

candidate in pedagogical sciences, associate professor, associate professor of the department of informatics and higher mathematics

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7197-3254>

e-mail: lpmax@ukr.net

CHORNA Olha Anatoliyivna –

candidate in technical sciences, senior lecturer of the department of computer engineering and electronics

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7113-1572>

e-mail: diolgan@gmail.com

YUDINA Anna Leonidovna –

senior lecturer at the department of computer engineering and electronics
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3536-7331>

e-mail: iyusa@ukr.net

DEVELOPMENT OF TIME MANAGEMENT MONITORING SKILLS OF FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS

The relevance of the study is due to the fact that the ability to manage time (time management), monitor its use, and introduce time discipline are extremely important for the future computer science teacher. It is noted that time management skills belong to the list of soft skills, competencies necessary for successful social adaptation and professional development. Future computer science teachers should be able to plan and organize their own time. The purpose of the study is to summarize the experience of developing time management monitoring skills in future computer science teachers. A comprehensive view of the time factor as the basis for organizing life poses the task of developing students' skills of continuous analysis and monitoring of time expenditure by priorities. The article presents the results of an empirical study aimed at developing the skills of monitoring the management of their own time in students, future teachers of computer science. The study was conducted on the basis of Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University. The study showed that the main reasons for irrational use of time are difficulties with attention and problems with planning. Self-assessment of time management skills revealed that students highly appreciate the ability to switch attention to other things, that is, the ability to work in a multitasking environment. We believe that an important result of the study is the development of future computer science teachers' skills in monitoring and diagnosing time management skills. The survey opens up prospects for organizing various classes, trainings, webinars, etc. on time management, as it illustrates problem areas. We see prospects for further research in the development of time management trainings for teachers, as well as diagnostic tools for assessing the results of time management skills development.

Key words: time management, time management monitoring, assessment of time management skills, future computer science teachers, soft skills.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Час вважається одним з найважливіших ресурсів. Він є фундаментальною категорією людського мислення, яка відображає мінливість світу, процесуальний характер його існування, наявність не лише об'єктів, а й подій. Це підтверджує особливий статус цього виду ресурсу як унікального, такого, що вимагає особливої методології вивчення, усвідомлення, використання. Вміння управляти часом (здійснювати тайм-менеджмент), проводити моніторинг його використання, упроваджувати часову дисципліну є надзвичайно важливими для майбутнього вчителя інформатики, що і визначає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Час в силу своєї універсальності є категорією майже усіх галузей науки, він вивчається у різних наукових парадигмах – від загальнотеоретичних міркувань філософії до суто практичних порад і рекомендацій. Це міждисциплінарна категорія, тому, як слушно зауважує В. Куценко, існує «палітра парадигм тлумачення часу, де відповідно фігурують такі концепти як «історичний час», «фізичний час», «біологічний час», «антропологічний час», де останній фіксує особливу значущість часу для людини і можливість його дослідження тільки в руслі стурбованості про людину» [4, с. 12]. Природничі науки, зокрема, біологія, розглядають час в аспекті природної циклічності. Науки про людину і суспільство живляють поняття «соціальний час індивіда, який характеризує тільки час особистого життя людини» [9, с. 24]. У свою чергу, у психології використовується поняття «психологічний час», яке передбачає «розкриття темпоральної сутності особистості, визначення її ролі як організатора, координатора часу, інтеграцію понять

«особистість» і «час»; обґрунтування єдності особистості як відкритої системи та Всесвіту, що здатна до породження особистісного часу, його розширення, примноження, прискорення або уповільнення, зрештою – вільного ставлення до часу та вільного вибору майбутнього» [11, с. 103].

Прагматичне тлумачення часу властиве для галузі менеджменту, популярними напрямками якого є тайм-менеджмент і самоменеджмент, тобто управління власним часом. Як зауважують дослідники тайм-менеджменту В. Лугова та С. Голубев, «час – це більш складна для сприймання величина, бо її не можна побачити як довжину або площу, не можна відчутти як масу. Час – загальна форма буття, що виражає тривалість процесів взаємодії та послідовність зміни його станів» [6, с. 34].

Актуальними в аспекті нашого дослідження є розвідки щодо впровадження європейських методик тайм-менеджменту в Україні [2], специфіки тайм-менеджменту на підприємстві [3; 8], тайм-менеджменту у галузі вищої освіти [7], психологічних аспектів часової компетентності [10].

Мета статті полягає в узагальненні досвіду формування навичок моніторингу управління часом у майбутніх вчителів інформатики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретик менеджменту П. Друкер зазначає, що «час – це найбільш дефіцитний ресурс, і якщо ним не керувати, то все інше також залишиться некеруваним. До того ж, аналіз свого часу є, по суті єдиним легко здійсненим і в той самий час систематичним засобом аналізу власної діяльності з метою виявлення найбільш значущих ділянок зростання своїх сил» [1]. Учений пропонує дієвий спосіб керування часом, упорядкування власної діяльності – аналіз того, на що втрачається час.

Навички управління власним часом належать до переліку soft skills, компетентностей, необхідних для успішної соціальної адаптації і професійного розвитку. Водночас, українські дослідники психології сучасної молоді констатують той факт, що здатність до довільності та свідомої регуляції своєї поведінки розвинена у молодих людей не в повній мірі [12].

Людина, яка у молодому віці не навчилася управляти власним часом і організувати ефективну діяльність, ризикує не реалізувати повною мірою свій потенціал і не досягти бажаних результатів у навчанні та майбутній професійній діяльності. Тому формування навичок тайм-менеджменту є надзвичайно актуальними для студентської молоді. Вміння не гаяти час, аналізувати і оптимізувати його розподіл, чергувати види діяльності задля уникнення перевтоми, працювати ефективно у стресових умовах, уникати небажаних психологічних реакцій належать до так званих soft skills, володіння якими іноді важливіше за певні теоретичні знання.

Майбутні вчителі інформатики мають вміти планувати і організувати власний час. Процес самоорганізації виражається у детальному плануванні свого життя в цілому, а також у вибудовуванні окремих планів на кожен день, щотижня, місяць, рік і так далі.

Комплексний погляд на чинник часу як основу організації життєдіяльності ставить завдання формування у студентів навичок постійного аналізу та моніторингу витрат часу за пріоритетами.

Емпіричне дослідження з метою формування вмінь моніторингу управління власним часом було

здійснено за участі авторів на базі Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. У опитуванні взяли участь 115 здобувачів освіти, майбутніх вчителів інформатики.

Під час опитування майбутнім вчителям інформатики пропонувалося назвати причини нерационального використання часу у процесі навчання. Аналіз результатів опитування подано у табл. 1.

Таблиця 1
Причини нерационального використання часу під час навчання, осіб (%)

Причина	Учасники
Неможливість зосередитися через відволікання	30 (26,1%)
Відкладання, а потім праця в авральному режимі	26 (22,6%)
Неможливість визначити першочергове	14 (12,2%)
Пристаю до роботи, не забезпечивши себе всім необхідним	12 (10,4%)
Природна повільність	11 (9,6%)
Втома	10 (8,7%)
Недостатня мотивація	8 (6,9%)
Проблеми технічного характеру	4 (3,5%)
Разом	115 (100%)

Найчастіше здобувачі освіти назвали серед причин нерационального використання часу труднощі з увагою та проблеми з плануванням.

З метою підвищення рівня розуміння цінності часу як специфічного ресурсу життєдіяльності та формування навичок його ефективного розподілу і використання у опитуванні здобувачам освіти пропонувалося оцінити володіння ними навичками управління часом за п'ятибальною шкалою. Результати наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Оцінювання власних навичок управління часом, осіб (%)

№	Метод	Оцінка				
		1	2	3	4	5
1	Планування	13 (11,3%)	36 (31,3%)	38 (33%)	25 (21,8%)	3 (2,6%)
2	Вміння розставляти пріоритети	8 (6,9%)	21 (18,3%)	44 (38,3%)	38 (33%)	4 (3,5%)
3	Виконання до справ від складного до простого	5 (4,3%)	50 (43,5%)	41 (35,7%)	12(10,4%)	7 (6,1%)
4	Поділ складних справ на етапи	10 (8,7%)	16 (13,9%)	36(31,3%)	48 (41,8%)	5 (4,3%)
5	Встановлення дедлайнів	14 (12,2%)	28 (24,3%)	36(31,3%)	30 (26,1%)	7 (6,1%)
6	Вміння відмовляти	18 (15,6%)	29 (25,2%)	37 (32,2%)	30 (26,1%)	1 (0,9%)
7	Вміння переключати увагу на інші справи	6 (5,2%)	25 (21,8%)	35(30,4%)	37 (32,2%)	12(10,4%)
8	Мотивація	5 (4,3%)	29 (25,2%)	30 (26,1%)	43 (37,5%)	8 (6,9%)
9	Самоконтроль	20 (17,4%)	16 (13,9%)	34 (30,5%)	38 (33%)	6 (5,2%)

Аналіз результатів опитування показав, що здобувачі освіти оцінюють власні навички ефективного розподілу і використання часу здебільшого як середні (переважають бали 2, 3, і 4).

Найбільш сформованим вмінням студенти вважають здатність переключати увагу на інші справи, а найменш сформованим – вміння відмовляти.

Опитування відкриває перспективи для організації різноманітних занять, тренінгів, вебінарів тощо стосовно управління часом, адже воно унаочнює проблемні зони.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проведене дослідження показало, що до основних причини нерационального

використання часу здобувачі освіти відносять труднощі з увагою та проблеми з плануванням. Самооцінювання навичок управління часом виявило, що студенти високо оцінюють вміння переключати увагу на інші справи, тобто здатність працювати в умовах мультизадачності. Важливим результатом дослідження вважаємо формування у майбутніх вчителів інформатики вмінь моніторингу і діагностики навичок управління часом.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробці тренінгів тайм-менеджменту для вчителів, а також діагностичного інструментарію для оцінювання результатів формування навичок управління часом.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Друкер П. Ф. Ефективний керівник. К.: КМ-Букс, 2018. 248 с.
2. Іваницька С. Б., Галайда Т. О., Толочій Р. М. Впровадження європейських методик тайм-менеджменту в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 288–292.
3. Калініченко Л. Л., Гаврилова А. О. Особливості впровадження тайм-менеджменту на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 4.4 (44.4). С. 60–63.
4. Куценко В. В. Час як філософська категорія: у пошуках екзистенційної темпоральності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. 2012. Вип. 110. С. 9–12.
5. Лазоренко Т. В., Дідченко Ю. О., Михайлова Є. Д. Правила успішного використання тайм-менеджменту. *Молодий вчений*. 2017. № 1 (41). С. 632–635.
6. Лугова В. М., Голубев С. М. Основи самоменеджменту та лідерства: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 212 с.
7. Лялюк О., Лялюк А., Поліщук О. Використання студентами методів тайм-менеджменту під час самостійного навчання в університеті. *Педагогіка безпеки*. Том 5. 2020. № 1 С. 18–25.
8. Маслюківська А. О. Значення тайм-менеджменту для підвищення персональної ефективності. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63) листопад. С. 467–471.
9. Мачуліна І. І. Конспект лекцій з дисципліни «Соціологія молоді» для студентів спеціальності «Соціологія». Дніпродзержинськ, ДДТУ, 2013. 92 с.
10. Підручна І. Б. Психологічні особливості часової компетентності особистості. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Психологія»*. 2012. № 1009. Вип. 49. С. 49–52.
11. Сухенко Я. Психологічний час як детермінанта індивідуальної освітньої траєкторії особистості. *Science and Education*. 2018. Iss. 5-6. P. 102–108.
12. Янцаловський О., Леус О. Психологічні особливості тайм-менеджменту студентів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2017. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrpn_2017_4_19.

REFERENCES

1. Druker, P. F. (2018). *Effective manager*. K.: KM-Buks. 248 s. [in Ukrainian]
2. Ivanytska, S. B., Halaida, T. O., Tolochii, R. M. (2018). *Vprovadzhennia yevropeiskykh metodyk taim-menedzhmentu v Ukraini* [Implementation of European time management techniques in Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. (21). S. 288–292. [in Ukrainian]
3. Kalinichenko, L. L., Havrylova, A. O. (2017). *Osoblyvosti vprovadzhennia taim-menedzhmentu na pidpriemstvi* [Features of time management implementation at the enterprise]. *Molodyi vchenyi*. (4.4 (44.4)). S. 60–63. [in Ukrainian]
4. Kutsenko, V. V. (2012). *Chas yak filosofska katehoriia: u poshukakh ekzystentsiinoi temporalnosti* [Time as a Philosophical Category: In Search of Existential Temporality]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filosofiia. Politolohiia*. 2012. (110). S. 9–12. [in Ukrainian]
5. Lazorenko, T. V., Didchenko, Yu. O., Mykhailova, Ye. D. (2017). *Pravyla uspishnoho vykorystannia taim-menedzhmentu* [Rules for successful use of time management]. *Molodyi vchenyi*. (1 (41)). S. 632–635. [in Ukrainian]
6. Luhova, V. M., Holubiev, S. M. (2019). *Osnovy samomenedzhmentu ta liderstva: navchalnyi posibnyk* [Fundamentals of Self-Management and Leadership: A Study Guide]. *Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia*. 212 s. [in Ukrainian]
7. Lialiuik, O., Lialiuik, A., Polishchuk, O. (2020). *Vykorystannia studentamy metodiv taim-menedzhmentu pid chas samostiinoho navchannia v universyteti* [Students' use of time management methods during independent study at the university]. *Pedahohika bezpeky*. (5 (1)). S. 18–25. [in Ukrainian]
8. Masliukivska, A. O. (2018). *Znachennia taim-menedzhmentu dlia pidvyshchennia personalnoi efektyvnosti*

[The importance of time management for increasing personal effectiveness]. *Molodyi vchenyi*. (11 (63)). S. 467–471. [in Ukrainian]

9. Machulina, I. I. (2013). *Konspekt leksii z dystsypliny «Sotsiologhiia molodi» dlia studentiv spetsialnosti «Sotsiologhiia»* [Lecture notes on the discipline "Sociology of Youth" for students of the specialty "Sociology"]. *Dniprodzerzhynsk. DDTU*. 92 s. [in Ukrainian]

10. Pidruchna, I. B. (2012). *Psykholohichni osoblyvosti chasovoї kompetentnosti osobystosti* [Psychological features of personality time competence]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V.N. Karazina. Seriia «Psykholohiia»*. (1009 (49)). S. 49–52. [in Ukrainian]

11. Sukhenko, Ya. (2018). *Psykholohichni chas yak determinanta indyvidualnoi osvitoi traiektorii osobystosti* [Psychological time as a determinant of individual educational trajectory]. *Science and Education*. (5-6). S. 102–108. [in Ukrainian]

12. Iantsalovskiy, O., Leus, O. (2017). *Psykholohichni osoblyvosti taim-menedzhmentu studentiv* [Psychological features of students' time management]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*. (4). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrpn_2017_4_19. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КОБИЛЬСЬКА Олена Борисівна – доктор технічних наук, професор, професор кафедри інформатики та вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського.

Наукові інтереси: математичне та комп'ютерне моделювання, педагогіка вищої школи.

МАКСИМОВА Лариса Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформатики та вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського.

Наукові інтереси: методика навчання інформатики, педагогіка вищої школи.

ЧОРНА Ольга Анатоліївна – кандидат технічних наук, старший викладач кафедри комп'ютерної інженерії та електроніки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського.

Наукові інтереси: методика навчання інформатики, педагогіка вищої школи.

ЮДІНА Анна Леонідівна – старший викладач кафедри комп'ютерної інженерії та електроніки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського.

Наукові інтереси: педагогіка вищої школи, моделювання процесів, комп'ютерна логіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KOBILSKAYA Olena Borysivna – doctor in technical sciences, professor, professor of the department of informatics and higher mathematics of the Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiy National University.

Scientific interests: mathematical and computer modeling, higher school pedagogy.

MAKSYMOMA Larysa Petrovna – candidate in pedagogical sciences, associate professor, associate professor of the department of informatics and higher mathematics of the Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiy National University.

Scientific interests: Computer Science teaching methods, higher school pedagogy.

CHORNA Olha Anatolyivna – candidate in technical sciences, senior lecturer at the department of computer engineering and electronics of the Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiy National University.

Scientific interests: computer science teaching methods, higher school pedagogy.

YUDINA Anna Leonidovna – senior lecturer at the department of computer engineering and electronics of the Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiy National University.

Scientific interests: higher school pedagogy, process modelling, computer logic.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2024 р.